

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Český úřad zeměměřický a katastrální**, se sídlem Pod Sídlištěm 1800/9, Praha 8, v řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 8. 9. 2014, č. j. 6 A 35/2014 – 30,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí proti shora označenému usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), jímž mu nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků.

[2] Žalobou podanou u Krajského soudu v Českých Budějovicích se stěžovatel domáhal vydání rozsudku, kterým by soud uložil žalovanému povinnost neprodleně poskytnout informace pod body 2-7 žádosti ze dne 14. 8. 2013. Požadoval informace o způsobu zobrazování údajů o nemovitostech v katastru nemovitostí, o poskytovateli licence datového formátu PDF žalovanému a roční úplatě za tuto licenci.

[3] Usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 1. 2014, č. j. 10 Na 2/2014 - 3, byla věc postoupena městskému soudu jako místně příslušnému. Toto usnesení nabylo právní moci dne 17. 1. 2014.

I. Vymezení věci

[4] Vzhledem k tomu, že stěžovatel nezaplatil soudní poplatek za žalobu, městský soud jej vyzval usnesením ze dne 19. 3. 2014, č. j. 6 A 35/2014 - 8, k jeho uhrazení v desetidenní lhůtě. Zmíněné usnesení si stěžovatel převzal dne 28. 3. 2014 a reagoval na ně podáním ze dne 3. 4. 2014, v němž požádal o osvobození od soudního poplatku. Zároveň předložil prohlášení, v němž uvedl, že nemá žádné výdělečné zdanitelné příjmy, výši nezdanitelných příjmů uvedl jako „přes 3.000 Kč

měsíčně“, uvedl, že má peněžní závazky ve výši „desetitisíce“, jeho „způsobilost zcizovat“ je „nenarušena“, jako majetek uvedl „elektronický psací stroj, digitální televizor, jízdní kolo“, jako výdaje uvedl „strava, tisk, jízdné, papír, poštovné, DPH“, jako způsob bydlení uvedl „nenájemní, nevlastnické, samostatné nebytové obydlí“. Dále doložil listinu potvrzující, že je příjemcem dávky pomoci v hmotné nouzi - příspěvku na živobytí ve výši 3 410 Kč měsíčně.

[5] Městský soud v napadeném usnesení uvedl, že stěžovatel doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel byl v řízeních u městského soudu již opakovaně osvobozován právě pro svou nemajetnost a soud nemá důvod o jeho nemajetnosti pochybovat ani nyní; má však za to, že tu existují jiné důvody, pro které by stěžovateli nemělo být přiznáno osvobození od soudních poplatků. Zneužívá toho, že je od poplatků osvobozen, a jeho úspěšné žádosti o osvobození od soudních poplatků jej povzbuzují k další procesní aktivitě (a to nejen na úrovni soudů správních, ale též na úrovni soudu Ústavního). Důvodem k odeprání osvobození od soudního poplatku je povaha sporů, které před správními soudy v poslední době v mnoha případech vede. Městskému soudu je z jeho úřední činnosti známo, že vede s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), které často pokračují jako spory soudní.

[6] V dané věci se jedná o spor týkající se žádosti o poskytnutí výše specifikovaných informací od žalovaného. Podobného rázu jsou i jiné jeho spory projednávané Městským soudem, dalšími krajskými soudy, jakož i Nejvyšším správním soudem. Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímě, jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však vedený spor nemá. Ze žádných okolností neplyne, že by stěžovatel měl důvod vztahující se k jeho životní sféře, aby si uvedené informace vyžádal.

[7] Městský soud proto dospěl k závěru, že v daném případě je na místě odeprít dobrodiní institutu osvobození od soudních poplatků, a rozhodl, že se osvobození nepřiznává. Zohlednil i stoupající počet sporů iniciovaných stěžovatelem (v roce 2008 – 3 žaloby, v roce 2009 – 27 žalob, v roce 2010 – 67 žalob, v roce 2011 - 98 žalob, v roce 2012 – 99 žalob, v roce 2013 – 77 žalob) a zejména jejich samoučelný charakter a samotný postup stěžovatele v těchto sporech, ze kterého není patrná snaha o vyřešení sporu, ale spíše neustálé zpochybňování i jen dílčích úkonů správního orgánu i soudu.

II. Obsah kasační stížnosti

[8] Proti usnesení městského soudu brojí stěžovatel kasační stížností a domáhá se jeho zrušení. Své nesouhlasné stanovisko s výše předestřenými závěry městského soudu podpořil nejen zcela obecnými, zčásti nesrozumitelnými, ale také konkrétními námitkami vůči způsobu, jakým městský soud rozhodl o jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků. Uvádí, že soud obchází zákon, pakliže odmítá vydat rozsudek, ač by byl zamítavý. Dále považuje výklad, že žádost o informace se musí týkat jen majetku a životních podmínek, za rozporný s dikcí zákona o svobodném přístupu k informacím.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, důvody kasační stížnosti odpovídají důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[10] Nejvyšší správní soud jen krátce zmiňuje, že netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti. Trvání na těchto požadavcích by totiž značilo jen řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení městského soudu, jímž nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků. K danému srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

[11] Zdejší soud se plně ztotožnil se závěrem městského soudu, že povaha sporu vedeného před městským soudem nese znaky svévolného uplatňování práva a nemá vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Z tohoto důvodu je v případě, že je takový postup okolnostmi konkrétní věci řádně odůvodněn, důvodné nepřiznat osvobození od soudních poplatků.

[12] Při dané úvaze lze vyjít ze stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cjpn 204/2009, podle kterého „v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost vedeného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

[13] Jak již zdejší soud konstatoval např. v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 - 11, zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, jak již bylo naznačeno, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození

od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91).

[14] V této souvislosti lze odkázat i na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, kde zdejší soud konstatoval, že spory nemající vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry „*má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně.*“

[15] Městský soud v napadeném usnesení po zhodnocení konkrétních okolností v projednávané věci řádně zdůvodnil, proč stěžovatele neosvobodil od soudních poplatků. Městský soud zhodnotil velký počet sporů, které vede, a dále zdůraznil, že se jedná o spory vyvolané jeho zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Konstatoval, že má právo takové spory vést, avšak není důvod, aby náklady těchto sporů nesl stát. S takovými závěry se Nejvyšší správní soud zcela ztotožnil. V projednávané věci se stěžovatel domáhá po žalovaném poskytnutí výše specifikovaných informací (viz odst. 2 tohoto rozsudku). Uvedený spor lze bezpochyby označit jako spor vyvolaný stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Ze žádných skutečností neplyne, že by se mělo jednat o spor dotýkající se jeho životní sféry.

[16] K námitce, že krajský soud odmítá vydat rozsudek, ač by byl zamítavý, Nejvyšší správní soud uvádí, že z § 53 odst. 2 soudního řádu správního, jednoznačně vyplývá, že v případě žádosti o osvobození od soudních poplatků má příslušný soud rozhodovat formou usnesení, neboť nejde o rozhodování ve věci. Městský soud prozatím nepřikročil k rozhodování ve věci, protože tomu brání procesní překážka, tj. nezaplacený soudní poplatek. K vydání rozsudku (kterým se podle § 53 odst. 1 soudního řádu správního rozhoduje ve věci samé, pokud zákon nestanoví, že se rozhoduje usnesením) tedy ještě objektivně nemohlo dojít.

[17] Stěžovatel dále namítal rozpornost výkladu, že žádost o informace se musí týkat jen majetku a životních podmínek, se zákonem o svobodném přístupu k informacím. K této námitce Nejvyšší správní soud uvádí, že takovýto závěr městský soud v napadeném usnesení neučinil. Městský soud konstatoval, že není důvod, aby stát nesl formou osvobození od soudních poplatků náklady na vedení sporů, které nemají vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry, tedy sporů netýkajících se jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Z uvedeného však nelze dovodit, že není možné prostřednictvím zákona o svobodném přístupu k informacím požadovat informace nevztahující se k podstatným okolnostem životní sféry žadatele. Městský soud se vyjadřoval k otázce případného osvobození od soudních poplatků, nikoli k zákonu o svobodném přístupu k informacím.

[18] K dalším tvrzením uplatněným v kasační stížnosti zdejší soud konstatuje, že šlo dílem o nekonkrétní tvrzení, z nichž nebylo možno identifikovat projednatelné námitky proti napadenému usnesení městského soudu či o tvrzení zmatená, dílem šlo o vyjádření stěžovatelových názorů k postupu soudu či povinnostem účastníků bez užší vazby k předmětu nynějšího řízení před zdejším soudem.

IV. Závěr

[19] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1, věty poslední, s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[20] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s., dle kterých nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v soudním řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. října 2014

JUDr. Barbara Pořízková
předsedkyně senátu